“Татарстан Республикасы Алабуга муниципаль районы
”Бехтерево урта гомуми белем бирү мәктәбе”
гомуми белем бирү учреждениесе

Килешенде
ТР АМР “Бехтерево
урта гомуми белем
мәктәбе” ГБМБУ
____
УУ Чувашова Е.П.
28.август,2022 ел

Расланды
ТР АМР “Бехтерево
урта гомуми белем
мәктәбе” ГБМБУ
____
директор Кобелева С.А.
64нче номерлы боерык
28нче август 2022нче ел

«Күңелле сәхнә»
түгәрәгенең эш программасы
(укучыларның яше 8-14 яшь)

Төзүче: Шайхиева Раилә Сәлим кызы,
беренче квалификацион категорияле
татар теле һәм әдәбияты укытучысы

2022 ел

Эчтәлек

I. Аңлатма язуы...3-5 бит
II. Педагогик оештыру комплексының шартлары..........6 бит
III. Программа эчтәлеге..7 бит
IV. Календарь-тематик план ………..............................8-9 бит
V. Әдәбият исемлеге..10 бит

Аңлатма язу

Мәктәптә тәрбия һәм белем бирү эшчәнлегендә бала яшьтәшләре һәм өлкәннәр белән аралашырга, әйберләрне танып белергә өйрәнә. Балаларны берләштерүдә, зурлар белән аралашуга өйрәтүдә, сөйләм телен үстерүдә, җәмгыятьтә үзен-үзе тота белеп, актив һәм сәләтле кеше булып үсүендә сәхнәләштерү эшчәнлегенең әһәмияте бик зур. Баланың бөтен тормышы уен. Уенда бала тирә-юнь турында, җәмгыятьнең законнары, кешеләрнең үзара аралашу матурлыгы турында мәгълүмат алып кына калмый, ә бу дөньяда яшәргә, үзенең максатларын тәзергә өйрәнә. Ә бу баланың игътибарлы, яхшы хәтерле, дөрес, матур, әйбәт сөйләшә белүен таләп итә. Сәхнәләштерү уеннарында катнашып, балалар образлар, төсләр, авазлар аша тирә-юнь белән танышалар, ә сораулар балаларны уйларга, анализларга, йомгаклау ясарга мәҗбүр итә. Сәхнәләштерү эшчәнлеген алып барганда, һәр бала үзенең кичерешләрен, тойгыларын, теләкләрен, карашларын гадәти сөйләшкәндә генә түгел, ә чит тыңлаучылар алдында күрсәтә алырлык шартлар тудырырга яшьтән үк өйрәтергә кирәк. Еш кына без киң белемле, сәнгатьле сөйләшә белүчеләрне оялчан икәнен, чит кешеләр алдында югалып калуларын күзәтәбез. Бу проблемалар булмасын өчен, башлангыч сыйныфларда театр куюбик зур булышлык күрсәтә. Сәхнәләштерелгән уеннар балаларны шатландыралар. Спектакльләрдә катнашып, балалар тирә-юнь белән, төсләр, авазлар белән танышалар, ә уйланылып куелган сораулар балаларны анализларга, уйланырга, нәтиҗәләр ясарга өйрәтә. Сәнгатьле итеп сөйләргә өйрәнү барышында, сизелмичә баланың сүз байлыгы арта, бала чиста, дөрес, аңлаешлы итеп сөйләргә өйрәнә. Сүзлек формалаша - яңа сүзләр белән баетыла.

Сәләтле укучылар өчен оештырылган сәнгать юнәлешендәге бу түгәрәктә укучылар сәхнә серләренә, тылсымлы театр дөньясының матурлыгын ачарга өйрәнәләр. "Күңелле сәхнә" түгәрәге, исеменнән үк күренгәнчә, театр, сәнгать, җыр-бию яратучы укучылар өчен оештырыла.

Актуальлеге. Стандартларның яңалыгы-белем һәм тәрбия алуда универсаль гамәлләрнең берсе коммуникатив гамәлләрнең камил формалашуы. Ягъни, баланың үз фикерен диалогта һәм монолог рәвешендә башкаларга дәлилле итеп, әңгәмәдәшен кимсетмәслек итеп җиткерә белүгә әзерләү. Бу таләп – түгәрәкнең актуальлеген раслаучы мөһим дәлил дә. Балаларны берләштерүдә, зурлар белән аралашуга өйрәтүдә, сөйләм телен үстерүдә, җәмгыятьтә үзен-үзе тота белеп, актив һәм сәләтле кеше булып үсүендә сәхнәләштерү эшчәнлегенең әһәмияте бик зур.

Әдәбият ул – сүз сәнгате. Әмма дәресләр чикле. Өстәмә белем бирү, әдәбиятта яңа исемнәр, аларның иҗаты белән танышу; туган якның әдәбият һәм журналистика әһелләрен, аларның иҗатын киңрәк өйрәнү һәм укучыларның иҗади сәләтләрен ачуны күздә тотып, дәрестән тыш эшләрне "Күңелле сәхнә" түгәрәгендә алып барырга булдым.

Бу программа инновацион характердагы язуын билгели.

Практик әһәмияте. Бу программаны мәктәпләрдә эшләүче театр түгәрәге җитәкчеләре һәм өстәмә белем бирү оешмаларында эшләүче педагоглар үзләренең хезмәтләрендә куллана ала.

Түгәрәк эшенең укучыларга белем бирүдә үзенә караган аерым таләпләре бар:

1. Укучыларның түгәрәккә ирекле рәвештә язылуы.
2. Түгәрәк үткәрү өчен метод һәм алымнарны сайлый белү.
3. Укучыларга индивидуаль якын килеп эш итү.
4. Түгәрәк эшләренең кызыклы һәм мавыктыргыч итеп оештырылуы.
5. Түгәрәкнең системалы рәвештә үткәрелүе.

Түгәрәк дөрес һәм системалы оештырылганда гына укучыларга төпле белем һәм тәрбия бирелә. Дәрес нинди белем һәм тәрбия бирсә, дәрестән тыш эшләр дә шул әһәмияткә ия булып тора.

Программаның үзенчәлекле ягы: татар халкының күренекле шәхесләре турында хәбәрдәр булу, алар турында мәглүматны тулыландыру, язучыларның әсәрләрен сәхнәгә чыгару, аларга “җан кертү”.

Түгәрәкнең максаты. “Күңелле сәхнә” түгәрәге оештыруның төп максаты-сәләтле балаларны барлау, аларның иҗади сәләтен үстерүгә шартлар тудыру, татар теле һәм әдәби уку буенча белем бирүнең сыйфатын күтәрү, укучыларда халкыбызның гореф-гадәтләре, йолалары, бәйрәмнәре, дине, татар халкының язучылары, шагыйрьләре, драматурглары, артистлары, гомумән, күренекле шәхесләрен өйрәнү аркылы туган телгә һәм халкыбызга мәхәббәт һәм ихтирам хисләре тәрбияләү.

Түгәрәкнең төп бурычлары. Әлеге максатка ирешү юлында укучыларга әдәби уку фәне буенча түгәрәк үткәрүнең төп бурычлары түбәндәгечә билгеләнә:

1. Укучының татар әдәби телен үзләштерүенә, текстны аңлап, сәнгатьле итеп, төрле темаларга иркен сөйләшүенә ирешү, тел һәм әдәбият буенча иҗади сәләтен үстерү һәм иҗат итәргә омтылыш тудыру.
2. Балаларны мәктәп программасында булмаган, туган ягыбызда яшәп иҗат итүче язучы-шагыйрьләр һәм аларның иҗат үрнәкләре белән таныштыру.
3. Шәһәребез, районыбыз язучыларының иҗатын өйрәнү аша шәһәр, район тарихы, аның күренекле кешеләре, традицияләре белән танышу.
4. Тормышларын әдәбият дөньясына, журналистикага, артистлыкка багышлаган укучыларны киләчәктә мөстәкыйль белем алуга, алган белемнәренә нигезләнеп, укуларын югары уку йортларында уңышлы дәвам итәрлек укучылар хәзерләү.
5. Түгәрәк шулай ук сәхнә серләренә төшенү, кулдан матур киемнәр әзерләү һәм зәвыклы киенү, тамашачылар алдында үз-үзеңне тотарга өйрәнү бурычларын да үз эченә ала.

Сәхнәләштерү эшчәнлеге

- аудиоязмалар тыңлау, курчак театры, мультфильмнар, театраль тамашалар карау һәм алар буенча әңгәмә оештыру;
- уен-драматизацияләр;
- сәнгатьле итеп сөйләү күнегүләре;
- этика буенча аерым күнегүләрне үз эченә ала.

Түгәрәккә йөрүче укучылар яше. Программа 8 -14 яшьлек балаларга исәпләнгән. Бу яшьтәге балалар бик кызыксынучан булалар. Ул яшьтәшләрен һәм өлкәннәрне, эти-әнисен күзәтә, аларның психологик сыйфатларын күрә. Шулай ук үз-үзен аңларга, теге яки бу очракта ни өчен үзен шулай хис итүен белергә тырыша. Аларда яңа төрле шатлыклар һәм шикләнүләр барлыкка килә. Хисләр даирәсе киңәя, ул акыл һәм эстетик өлкәләргә дә тарала. Бу яшьтәге балалар театр түгәрәгенә бик теләп һөм кызыксынып йөриләр. Аларның шушы кызыксынуларын тагы да арттырырга кирәк.

Түгәрәккә 4-9 сыйныф укучылары йөри. Анда 10 укучы исәпләнә.

Программаны үзләштерү срогы, күләме. “Күңелле сәхнә” түгәрәге программасы бер уку елына төзелгән. Укучылар белән шөгыльләр атнага ике тапкыр үткәрелә. Укыту планы буенча 70 сәгатькә исәпләнгән.

Шөгыль формалары һәм режимы. Программада һәр атнада бергәләп рольләр өйрәнүләр, төрле конкурслар, очрашулар, сәхнәдә чыгыш ясау каралган. Якташ һөм балалар язучыларының, күренекле каләм ияләренең әсәрләрен укып өйрәнү, аларга анализ ясау, сәхнәдә иҗади җимешләрен күзәтү укучыларга бер-берсе белән якыннан аралашырга, туган телебезнең

матурлыгын тоярга киң мөмкинлекләр ача. Бәйләнешле сөйләм үстерү, сәнгатьлелек, культуралы сөйләм кебек проблемалы мәсьәләләр дә программада урын алган.

Программаны тормышка ашыруда көтелгән нәтиҗәләр:
- укучы үзен иркен тотарга өйрәнә, психологик яктан ачыла;
- үзенең мавыгуына туры килгән эш белән шөгыльләнә;
- түгәрәктәге башка укучылар, укытучы белән аралашу вакытында эчке дөньясында ачыла, аралашу әдәбенә өйрәнә;
- укучы фикерләргә, үз фикерен дәлилләргә өйрәнә;
- сөйләм телен камилләштерә ;
- әхлак һәм зәвык тәрбиясе ала;
- шәхес булып тәрбияләнә, үз урынын таба;
- татар теле һәм әдәбияты буенча белемен тирәнәйтә, кызыксыну уята.

Тикшерү алымнары: укучыларның шәхси үсеш диагностикасы һәм мониторинг үсеше, чыгыш ясау, бәйгеләр. Түгәрәктә сәхнә серләре белән танышкан укучы дәрестә әсәрләргә анализ ясаганда, үз көченә ышанып, язма эшләр вакытында тел-сурәтләү чараларыннан иркен файдаланып, иҗади фикерләү сәләтенә бай булуын күрсәтә.

Укучылар белергә тиеш:
- театр һәм театр сәнгате тарихы турында;
- театр, тамаша залы һәм сәхнә турында;
- театрда үзеңне тоту кагыйдәләре турында;
- актер осталыгының теоретик нигезләре турында;
- сәхнәдә хәрәкәт кагыйдәләре турында;
- текстның эчке мәгънәсен ачыклау.

Эшли, башкара белергә тиеш:
- театр сәнгатен башка сәнгать төрләреннән аера;
- сүз басымын дөрес куя белергә;
- сулыш күнегүләрен;
- тавыш һәи дикция күнегүләрен;
- сөйләм ритмын;
- костюмнар һәм декорацияләр әзерләргә;
- грим салырга;
- әкиятләрне сәхнәләштерергә;
- спектакль куярга

Программа эшчәнлегенә нәтиҗә ясау формалары. Әти–әниләр, балалар бакчаларында, укучылар алдында чыгыш ясау. “Туган тел” фестивалендә, Тукай көннәрендә,Җәлил укуларында ” бәйгеләрендә катнашу.

Уку елы ахырында укучылар белергә тиеш:

1. Театр сәнгате, аның төп узенчәлеген белү.
2. Милли театрыбыз, аның беренче карлыгачларын белү. (Язучы-драматурглары, артист-актерлары, режиссерлары).
3. Актерлык бурычы, образга керү һәм тоемлап сөйләү.
4. Режиссер күрсәтмәләрен аңлый, үти белү.
5. Мәдәниятне аңлый белүче, иҗади талантлы, әхлак сыйфатларына ия кеше булу.
6. Театр сәнгатен башка сәнгать төрләреннән аеру.
7. Сәнгатьле сөйли, образга керү.
8. Иҗади һәм мөстәкыйль эшли, үз киңәшләрен башкаларга да бирә алу.

Педагогик оештыру комплексының шартлары

Иҗади коллектив эшчәнлеге технологиясе әлеге программаны тормышка ашыруда иң кулае. Программа **укучыларның аңлылыгын һәм иҗади активлыгын үстерү принцибына** нигезләнгән. **Укытуны оештыру алымы** – ул төркем белән эшләү. Ә **укыту шөгылен оештыру формасы** – әңгәмә, бәйге, күзәтү, спектакль.

Педагогик контроль. Укучылар йөри башлаган беренче көннәрдә үк укучыларның тел байлыгын, сәнгатьле сөйләмен күзәтү максатыннан **алдан тикшерү** үткәрелә**. Агымдагы тикшерү** исә нәни артистларның рольне үзләштерү дәрәҗәсен күзәтү өчен кирәк. Ә **йомгаклау тикшерүе** - артистларның сәхнәдә чыгыш ясаулары. Ул түгәрәк эшчәнлегенә нәтиҗә ясау максатыннан үткәрелә.

Дидактик материаллар: китаплар, энциклопедияләр, видеоматериаллар.

Матди-техник һәм мәгълүмати тәэмин итү: магнитофон, компьютер, видеоязмалар. **Методик материаллар.** Программа буенча эш укучылар белән бергәләп оештырыла, укыту методларыннан уен, күрсәтмәле гамәли алымнар, ә стимуллаштыру, мактау кебек тәрбия алымнары да кулланыла.

Түгәрәкнең программасы театр тарихы, әдәбият һәм сәнгать яңалыклары, газета-журнал материалларыннан файдаланып төзелде.

Программа эчтәлеге

I. Кереш (2 сәгать)

Кереш дәрес. Укучыларны туплау, түгәрәкнең эш планы белән таныштыру. Инструктаж үткәрү.

II. Казандагы театрлар (10 сәгать)

Театр тарихы турында белешмә. Г.Камал исемендәге Татар Дәүләт Академия театры, К. Тинчурин исемендәге Татар Дәүләт драма һәм комедия театры, Казан дәүләт яшь тамашачылар театры, Г.Кариев исемендәге яшь тмашачы театры,Татар дәүләт “Әкият”курчак театры турында мәгълүмат бирү.Театр артистлары, драматургларның иҗаты белән танышу

III. Без – яшь артистлар (11 сәгать)

Укучыларның сәнгатьле сөйләм күнекмәләрен үстерү.Сөйләм аңлаешлылыгы. Шигырь сөйләм осталыгына төшенү. Сәхнә серләренә өйрәнү. Киенү-бизәнү осталыгы турында сөйләшү, кассетадан чыгышлар карау.”Татар сүзе” бәйгесенә әзерлек. Әдәби тел нормалары

Балаларга ялгыз, парлы, күмәк бию элементларын өйрәтү. Бәйрәмнәрдә чыгыш ясау.

IV. Сәхнә уеннары (20 сәгать)

Татар халык иҗаты белән танышуны дәвам итү. Татар халык иҗатының үзенчәлекләрен билгеләү.

Татар халкының сәхнә уеннары, такмак, такмаза, тел шомарткычлар турында мәгълүмат бирү. Мәкаль, әйтемнәр һәм табышмаклар буенча ярышлар үткәрү, экиятләр сәхнәләштерү. Сәхнә өчен куелган уеннарны өйрәнү, сәхнәдә кую.Г.Тукайның “Эш беткәч уйнарга ярый” әсәре белән танышу, сәхнәләштерү өстендә эш.

Җырлы уеннар. Бәйрәмнәрдә, атналыкларда чыгыш ясау.

V. Татар халкының герой-шагыйре М.Җәлилнең 117 еллыгы.(6 сәгать)

М.Җәлилнең шигырьләрен өйрәнү. Сугышка кадәр, пленда язылган шигырьләре белән танышу. Сөйләм өстендә эш. “Кызыл ромашка” шигырен сәхнәләштерү. Рольләргә бүлү.Сәхнә бизәлеше.

VI. Туган телем-серле тел.(4 сәгать)

Туган телгә багышланган шигырьләрне, җырларны өйрәнү.Туган телгә багышланган чараларда, фестивальдә катнашу.

VII Туган ягым – яшел бишек. Экологик тема (6 сәгать)

Бүгенге көндә экологик проблема һәм аның әһәмияте. Табигатьне саклауга өлеш кертү: тирә-юньнең чисталыгын саклау, агачлар утырту, чишмәләрне чистарту, кошларга, җәнлекләргә карата мәрхәмәтле булырга кирәклеген төшендерү.

Экологик темага кичә үткәрү.

Р.Вәлиеваның ”Кыңгырау чәчәк” әсәрен өйрәнү, чыгыш ясау.

VIII. “ Г.Тукай атналыгы” (8 сәгать)

Театр, Тукай атналыгы оештыру (атналык программасы аерым төзелә). Атналыкта катнашу өчен Г.Тукайның “Бала белән күбәләк” әсәрен сәхнәләштерү.Сөйләм өстендә эш. Сәхнә бизәлеше. Киемнәр сайлау.”Г.Тукай премиясе-2023”лауреатлары турында мәглүмат җыю, өйрәнү.

Балалар өчен язылган җырлар тыңлау. Иң матур җырларны өйрәнү, сәхнәдә башкарырга (аерым, күмәк) әзерләнү. Җырга карата киемнәр сайлау.

Кызлар-малайлар белән парлы вальс өйрәнүне дәвам итү.

IX. Йомгаклау (3 сәгать) Әти–әниләр, балалар бакчаларында,мәктәпнең башлангыч сыйныфлары алдында чыгыш ясау. “Туган тел” фестивалендә, Тукай көннәрендә, “Сәхнә көзгесе” бәйгеләрендә катнашу.

Календарь-тематик план(70сәгать)

№	Тема	Сәгать саны
I.	**Кереш дәрес.**	**2**
II.	**Казан театрлары**	**10**
	Театр тарихы турында белешмә.	2
	Татар дәүләт “Әкият” курчак театры.	1
	Казан дәүләт яшь тамашачылар театры.	1
	Г. Камал исемендәге Татар Дәүләт Академия театры һәм К. Тинчурин исемендәге Татар Дәүләт драма һәм комедия театры.	1
	М.Җәлил исемендәге татар дәүләт опера һәм балет театры.	1
	Г.Кариев исемендәге яшь тамашачы театры	1
	Театр артистларының иҗаты	2
	Татар драматургларының иҗаты	1
III.	**Без – яшь артистлар.**	**11**
	Тел осталыгына ничек ирешергә? Сәнгатьле сөйләм күнекмәләре.	2
	Сөйләм культурасы. Әдәби тел нормалары.	2
	Сәхнә серләренә өйрәнү. Киенү-бизәнү осталыгы.	1
	“Татар сүзе” бәйгесенә әзерлек	2
	Татар халкының бию элементлары (кызлар өчен).	1
	Татар халкының бию элементлары (малайлар өчен).	1
	Күмәк бию элементлары.	1
	Җырлы – биюле уеннар.	1
IV.	**Сәхнә уеннары.**	**20**
	Татар халык иҗаты белән танышу. Татар халык иҗатының үзенчәлекләрен билгеләү.	2
	Такмаза, тел шомарткычлар.	1
	Тизәйткечләр, такмаклар.	1
	Табышмаклар, мәкальләр һәм әйтемнәр.	1
	Г.Тукайның “Эш беткәч уйнарга ярый” әсәрен сәхнәләштерү	5
	Рольләргә бүлү.	1
	Сәхнә бизәлеше. Киемнәр сайлау	1
	Әсәр өстендә эшләү	2

	“Кәрия–Зәкәрия”, “Күрсәт әле, үскәнем” җырлы-уеннар.	2
	“Ак калач” җырлы- уен.	1
	Мәзәкләр сәхнәләштерү.	1
	Әкиятләр сәхнәләштерү.	2
V	**Татар халкының герой-шагыйре М.Җәлил иҗаты**	**6**
	М.Җәлилнең иҗаты белән танышу.Шигырьләрен уку	1
	Шагыйрьнең сугышка кадәр язылган шигырьләрен өйрәнү.	1
	Шагыйрьнең пленда вакытта язылган шигырьләрен өйрәнү	1
	“Кызыл ромашка”әсәрен сәхнәләштерү.	2
	Рольләргә бүлү, сөйләм өстендә эш.	1
VI	**Туган телем-серле тел**	**4**
	Туган телгә багышланган шигырләрне, җырларны өйрәнү	2
	Туган телгә багышланган чараларда катнашу	2
VII	**Туган ягым – яшел бишек. Экологик тема.**	**6**
	Бүгенге көндә экологик проблема һәм аның әһәмияте.	1
	Р. Вәлиеваның ”Кыңгырау чәчәк” әсәрен уку, фикер алышу, рольләрне бүлешү.	1
	Кыңгырау чәчәк белән Куян рольләрен өйрәнү.	1
	Куян белән малай рольләрен өйрәнү.	1
	Кыңгырау чәчәкнең җырын өйрәнү.	1
	Р.Вәлиеваның ”Кыңгырау чәчәк” әсәрен тулысынча кабатлау.	1
VIII	**“Тукай атналыгы”**	**8**
	Г.Тукай атналыгын оештыру(атналык программасы аерым төзелә)	1
	Г.Тукайның”Бала белән күбәләк”әсәрен сәхнәләштерү	2
	Сөйләм өстендә эш.	2
	Декорация һәм киемнәр әзерләү.	1
	Г.Тукай премиясе-2023” лауреатлары турында мәгълүмат җыю, өйрәнү.	1
	Балалар өчен язылган җырлар тыңлау	1
IX	**Йомгаклау**	**3**
	Мәктәпнең башлангыч сыйныфлары алдында чыгыш ясау.	1
	Атналыкларда катнашу. .”Туган тел” фестивалендә, Тукай көннәрендә,Җәлил кичәләрендә катнашу	2
	Барлыгы	70

Кулланылган әдәбият исемлеге:

1. Әхәт Гаффар: балалар өчен әкиятләр, хикәяләр, пьесалар. - Казан: Татарстан китап нәшрияты, 2016.
2. Балалар фольклоры. Казан:/ Татарстан Республикасы “Хәтер” нәшрияты, 2009.
3. Бәби: балалар өчен пьесалар/Илгиз Зәйниев. - Казан: Татарстан китап нәшрияты, 2018.
4. Вагыйзов С. Г. Кызыклы грамматика. Татар теленнән дидактик уеннар һәм мавыктыргыч күнегүләр. Тулыландырылган икенче басмасы. Казан. Тат.кит.нәшр., 1980.
5. Гөлбакча. Балалар бакчалары өчен хрестоматия. Төзүчеләре: Ф.Ю. Юсупов, З.Ф. Камалова, Р.А.Борһанова. Казан: Татарстан китап нәшрияты, 1990.
6. Исмәгыйлева С.Г. Татар теленнән класстан тыш эшләр. Казан: Татарстан китап нәшрияты, 1981.
7. Зиннурова Ф.М. Бала сөйләмендәге кимчелекләрне төзәтү. – Казан: Мәгариф, 2005.
8. Кабыргалы-камчылы: Татар халык уеннары. - Казан: Мәгариф, 2002.
9. Малай-шалайлар: балалар өчен шигырьләр/Роберт Миңнуллин. - Казан: Татарстан китап нәшрияты, 2019.
10. Мәктәп сәхнәсе өчен пьесалар [төз.Р.Сәлах]. – Казан: Татарстан китап нәшрияты, 2017.
11. Нәкый Исәнбәт. Балалар фольклоры һәм җырлы-сүзле йөз төрле уен. Казан: Татарстан китап нәшрияты,1984.
12. Нуриев Г.Р. С. Сәнгатьле уку. Методик ярдәмлек. – Казан: Татарстан китап нәшрияты, 2000.
13. Рәүфә Уразман. Татар халкының йолалары һәм бәйрәмнәре. Казан: Татарстан китап нәшрияты, 1992.
14. Рәшит Ягъфәров. Кәҗә-мәкәрҗә. – Казан ”Мәгариф”, 1994.
15. Сүз эчендә хикмәт бар: мәкальләр, әйтемнәр, канатлы сүзләр/ төз. Т.Р. Шакирова. - Казан: Татарстан китап нәшрияты, 2010.
16. Татар балалар әдәбиятыннан хрестоматия. Төзүчеләре: Л.И. Минһаҗева, И.Х. Мияссарова. - Казан: Татарстан Республикасы “Хәтер” нәшрияты (ТаРИХ), 2003.
17. Татар драматургиясе (1980 - 2000 еллар): Сайланма пьесалар. - Казан: “Хәтер” нәшрияты, 2003.
18. Татар халык мәкальләре: мәкальләр җыелмасы: 3 томда/ Нәкый Исәнбәт. - 2 нче басма. - Казан: Татарстан китап нәшрияты, 2010.
19. Татар балалар әдәбияты. Шигырьләр һәм пьесалар. Төзүчесе: С.Г. Сәмитова.-Казан: Татарстан Республикасы “Хәтер” нәшрияты (ТаРИХ), 2003.
19. Хафизова Р.С. Карурманданиләр булмас: Әкиятләр, әкият-пьесалар. Кече һәм урта яшьтәге мәктәп балалары өчен. - Казан: Мәгариф, 1999.